

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Хочазода Гулчаҳон Чаҳфар дар мавзуи «Оғози Эҳёи Аҷам ва нақши он дар рушди педагогикаи миллии халқи тоҷик (асрҳои IX-XI)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Мавзуи таҳқиқот ва аҳаммияти он

Диссертатсияи пешниҳодшудаи унвончӯ Хочазода Гулчаҳон Чаҳфар дар мавзуи «Оғози Эҳёи Аҷам ва нақши он дар рушди педагогикаи миллии халқи тоҷик (асрҳои IX-XI)» ба яке аз марҳилаҳои муҳимтарини таърихи мардуми тоҷик - давраи Эҳёи Аҷам (асрҳои IX-XI) бо таваҷҷуҳ ба саҳми ӯ дар ташаккул ва рушди афкори педагогии миллии бахшида шудааст мавриди таҳқиқ қарор медиҳад. Дар замони бунёди давлати миллии муосир ва таҳкими худшиносии миллии омӯзиши мероси этнопедагогӣ аҳаммияти хоса пайдо мекунад. Далел овардани нақши давраи Сомониён ҳамчун оғози эҳёи педагогикаи миллии ва татбиқи таҷрибаи он дар раванди маорифи муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон мавзӯро на танҳо мубрам, балки аҳаммияти иҷтимоии онро муҳим мегардонад.

Дараҷаи омӯзиши мавзӯ

Муаллиф дар автореферат оғоии баланди худро аз манбаъҳои илмӣ мавҷуда, аз ҷумла қорҳои муҳаққиқони дохилӣ ва хориҷӣ нишон медиҳад. Таҳияи диссертатсия ба доираи васеи сарчашмаҳо асос ёфтааст: гурӯҳи аввали ин таҳқиқотро асарҳои ташкил медиҳанд, ки дар маҷмӯъ доир ба таърихи фарҳанг, адабиёт ва илми ин даврон, аз ҷумла, педагогика бахшида шудаанд. Ба он асарҳои муҳаққиқони шинохтаи хориҷию ватанӣ, аз қабили Бартолд В.В., Кримский А.Н., Бертелс Е.Э., Болдирев М.Н., Усмонов И.С., Брагинский И.С., Ҳанбиков Я.И., Раҳимзода Х., Афзалов Х., Лутфуллоев М., Мачидова Б., Нуров А., Гулмадов Ф., Сулаймонӣ С., Шарифзода Ф., Каримова И., Қодиров Қ. ва дигаронро ворид кардан мумкин аст; дар гурӯҳи

дуюми таҳқиқот суҳан дар бораи Эҳёи Аҷам ва қиёси он бо эҳё ва ё ренессанс дар таърихи халқу қавмҳои дигар меравад. Ба ин масъала А. Турсунов, Холигитова Н. Х., Ж.П. Ру, Е.В. Щербакова, С.А. Кармышова, Е.Г. Оголтсова ва дигарон дахл намудаанд; гурӯҳи дигари таҳқиқот дар бораи педагогикаи бостонӣ мебошад, ки арзишҳои он дар даврони Эҳёи Аҷам мавриди эҳё қарор доштаанд. Дар ин самт дар таҳқиқоти Р. Назаров дар бораи анъанаҳои таҳсилот дар Авесто, дар мақолаи С. Ғуломшоев оид ба раванди таълиму тарбия дар академияи Гунди Шопур ва дар асари муҳаққиқи эронӣ Исо Содик доир ба арзишҳои педагогӣ аз даврони Зардушт то Сосониён ақидаҳо баён шудаанд. Дар як боби пурраи рисолаи доктории А. Ҳалимов низ андешаҳо оид ба афкори педагогии бостонии халқи тоҷик дода шудаанд. Ҳамзамон, муаллиф ба мавҷуд будани холиғӣҳо дар омӯзиши ҷанбаҳои педагогии давраи Эҳёи Аҷам ишора мекунад, ки маҳз ҳамин паҳлу ба кори илмӣ навиғарӣ мебахшад.

Ҳадаф, вазифаҳо, объекти таҳқиқ ва мавзӯи омӯзиш

Ҳадафи таҳқиқот равшан ва мантиқӣ муайян шудааст - шароити ташаккули ғояҳои педагогии халқи тоҷик дар асрҳои IX–XI ошкор карда шуданд. Вазифаҳо мушаххас буда, ба ҳадаф мутобиқанд ва ҷанбаҳои таърихӣ педагогӣ ва арзишшиносии масъалаҳоро дар бар мегиранд. Объекти таҳқиқот вазъи рушди педагогикаи миллии халқи тоҷик дар оғози Эҳёи Аҷам (асрҳои IX–X) ва мавзӯи он оғози Эҳёи Аҷам ва нақши он дар рушди педагогикаи миллии халқи тоҷик (асрҳои IX–XI) пурра ба мазмун ва мантиқи таҳқиқи илмӣ мутобиқат доранд.

Навиғарии илмӣ ва аҳаммияти натиҷаҳо

Навиғарии илмӣ таҳқиқот дар таҳлили низоми мероси педагогии давраи Эҳёи Аҷам дар заминаи ташаккули педагогикаи миллии тоҷикон зоҳир мегардад, аз ҷумла, диссертант бори аввал: мафҳуми моҳияти Эҳёи Аҷам на танҳо дар соҳаи фарҳанг ва ҳаёти моддӣ, балки дар иртибот бо педагогикаи миллии равшан карда шуда, заминаҳои бостонӣ, ки барои ташаккул ва рушди педагогикаи миллии дар ин давра мусоидат намуданд,

муайян кардааст; нақши Сомониёнро дар ташаккули низоми тарбияи маънавӣ ва зехнӣ равшан месозад; мероси дидактикӣ ва фалсафии мутафаккирони асрҳои IX–XI-ро ҳамчун поя барои педагогикаи муосир таҳлил менамояд; таклифҳо барои ҳамгироии арзишҳои суннатӣ ба раванди таълимии муосир пешниҳод менамояд. Бо ин васила, диссертатсия мазкур ба педагогикаи миллӣ равишҳои нави концептуалии тафсири мероси таърихию фарҳангӣ илова мекунад.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ

Аҳаммияти назариявии кори илмӣ дар таҳияи як равиши илмӣ асоснок барои омӯзиш ва шарҳи андешаҳои педагогии давраи классикии таърихи тоҷикон зоҳир меёбад. Аҳаммияти амалӣ дар имконияти истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот дар сиёсати таълимӣ, таҳияи курсҳои таълимии таърихи педагогика ва инчунин дар кори тарбиявии ҷавонон ва ташаккули худшиносии миллӣ ифода меёбад.

Сохтор ва услуби баён

Автореферат дорои сохтори равшан, тартиби мантикӣ ва асосноккунии илмӣ мебошад. Ҳамаи бахшҳо бо ҳам пайвасти мантикӣ доранд ва гузариш байни онҳо муназзам аст. Услуби баён ба стандартҳои илмӣ ҷавобгӯ буда, забони кор равшан ва илмӣ мебошад.

Хулоса

Ҳочазода Гулҷаҳон Ҷаҳфар диссертатсияи худро мустақилона бо истифода аз сарчашмаҳои таърихӣ, бадеӣ ва фалсафӣ ахлоқӣ ва адабиёти илмӣ миллию хориҷӣ анҷом додааст. Мушаххассозии фарзия ва масъалаҳои асосии таҳқиқот, таҳия ва тавзеҳи ғояҳо ва арзишҳои бадастомада, усулҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқ, инчунин пешниҳоди тавсияҳо барои татбиқи амалии хулосаҳои рисола дар амалияи педагогӣ ва иҷтимоӣ саҳми шахсии муаллиф мебошанд.

Автореферати диссертатсияи «Оғози Эҳён Аҷам ва нақши он дар рушди педагогикаи миллӣ мардуми тоҷик (асрҳои IX–XI)» натиҷаи як

таҳқиқоти асли, мустақил ва илмӣ асоснокро дар бар мегирад, ки саҳми арзанда ба рушди илми таърихию педагогӣ дорад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Хоҷазода Гулҷаҳон Ҷаҳфар дар мавзуи «Оғози Эҳёи Аҷам ва нақши он дар рушди педагогикаи халқи тоҷик (асрҳои IX-XI)» ба талаботи Тартиби додани дараҷаи илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 (тағйиру илова аз 26.06.2023, №295) мутобиқат мекунад ва диссертант сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарризи ғайрирасмӣ:

Номзади илмҳои педагогӣ,

Директори Маркази ҷумҳуриявии таълимию

методии назди Вазорати маориф ва илми

Ҷумҳурии Тоҷикистон

Каримзода Шавкат

Имзои Каримзода Ш.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрӣ ва корғузории Маркази

ҷумҳуриявии таълимию методии назди

Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии

Тоҷикистон

Ҷумазода Ҷ.

Нишонӣ: 734024, ш. Душанбе, к. А. Дониш, 50

Тел.: (992) 222-16-02; 222-19-02

E-mail: t:metodi@maorif.tj

« 5 » 08 соли 2025